

Sportmarketing: waardecreatie binnen de sport

Robert Kok en Hugo Gruijters

Inhoud

Lijst van figuren en tabellen	13
Lijst van sportcases	17
1 Inleiding in de sportmarketing	19
1.1 Inleiding	20
1.2 Wat is marketing?	20
1.3 Wat is sport?	25
1.4 Wat is sportmarketing?	28
1.5 Noten	32
2 De sportmarkt	33
2.1 Inleiding	34
2.2 Markt	34
2.3 De sportmarkt rondom de breedtesportbeoefenaar	39
2.4 Organisaties binnen de georganiseerde not-for-profitsport op de Nederlandse breedtesportmarkt	46
2.4.1 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	46
2.4.2 De sportkoepels	47
2.4.3 Provinciale en lokale sportbedrijven	48
2.4.4 Sportbonden	49
2.4.5 Sportverenigingen	51
2.5 Commerciële aanbieders op de breedtesportmarkt	52
2.5.1 Accommodatiebouw en accommodatiemanagement en -eigendom	52
2.5.2 Commerciële aanbieders van breedtesportmogelijkheden	54
2.5.3 Aanbieders van sporthardware en -kleding	61
2.6 Topsportmarkt	66
2.7 Georganiseerde topsport	68
2.7.1 Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF)	69
2.7.2 Internationaal Olympisch Comité (IOC)	69
2.7.3 Fédération Internationale de Football Association (FIFA)	70
2.7.4 Union of European Football Associations (UEFA)	70
2.7.5 International Cycling Union (UCI)	70
2.8 Commerciële partijen rondom topsport	71
2.8.1 Sportmarketingbureaus	71
2.8.2 Sportmanagementbureaus en zaakwaarnemers	72
2.8.3 Aanbieders van merchandising en licensing	75

2.8.4	Aanbieders van sportreizen	76
2.8.5	Sportsbetting	76
2.8.6	Mediabedrijven	77
2.9	Noten	80
3	De sportconsument	81
3.1	Inleiding	82
3.2	Indeling van de sportconsument	82
3.3	Consumentengedrag	83
3.3.1	De consument als eindafnemer	83
3.3.2	Het koopbeslissingsproces	84
3.3.3	Invloedsfactoren vanuit de omgeving van de consument	89
3.3.4	Invloedsfactoren vanuit de consument zelf	92
3.4	De actieve sportconsument	97
3.4.1	Motieven om te sporten	99
3.4.2	Persoonlijke capaciteit en gelegenheid	103
3.4.3	Sportcommitment, sportgedrag blijven vertonen	104
3.4.4	Trends en ontwikkelingen in sportparticipatie	105
3.5	De passieve sportconsument	110
3.5.1	Typen passieve sportconsumenten	111
3.5.2	Fanengagement	112
3.5.3	Sporten en passieve consumptie	115
3.6	Noten	118
4	Sportmarketingplan en -planningscyclus	119
4.1	Inleiding	120
4.2	Voor wie schrijf je het sportmarketingplan?	120
4.3	Strategische plannen en modellen	126
4.4	De onderdelen van een sportmarketingplan	128
4.5	Noten	132
5	Externe analyse	133
5.1	Inleiding	134
5.2	Uitgangspunten externe analyse	134
5.3	Macro-analyse	136
5.3.1	Demografische factoren	138
5.3.2	Economische factoren	140
5.3.3	Sociaal-culturele factoren	141
5.3.4	Technologische factoren	142
5.3.5	Ecologische factoren	143
5.3.6	Politiek-juridische factoren	144
5.3.7	Conclusies vanuit DESTEP	150

5.4	Meso-analyse	151
5.4.1	Leveranciers	152
5.4.2	Afnemers	153
5.4.3	Concurrenten	154
5.4.4	Distributeurs	157
5.4.5	Publieksgroepen	158
5.5	Kansen en bedreigingen	158
5.6	Noten	164
6	Strategische keuzes binnen de sportmarketing	165
6.1	Inleiding	166
6.2	Interne analyse	166
6.2.1	Fase II: het in kaart brengen van missie, visie, strategie en kernwaarden	168
6.2.2	Fase III: beschrijven, analyseren en waarderen van de negen BMC-bouwstenen	175
6.3	De SWOT-analyse	186
6.3.1	Stappenplan SWOT-analyse	190
6.4	Het formuleren van een strategie	193
6.4.1	Waardestrategieën Treacy & Wiersema	194
6.5	Marketingdoelstellingen	199
6.6	Noten	200
7	Segmenteren, doelgroep bepalen en positioneren	201
7.1	Inleiding	202
7.2	Segmentatie en doelgroepbepaling	202
7.3	Positioneren	211
7.3.1	Positioneringsstrategieën	211
7.3.2	Positioning statement en perceptual map	214
7.3.3	Het ontwerpen van een value proposition	216
7.4	Noten	220
8	Productbeslissingen in de sport	221
8.1	Inleiding	222
8.2	Productkenmerken en -voordelen	223
8.3	Analyse huidig productbeleid	227
8.3.1	In welke behoefte(n) voorziet het product?	227
8.3.2	Wat is de afzet, omzet en marge per product(groep)?	228
8.3.3	In welke fase van de productlevenscyclus bevindt een product zich?	229
8.4	Productbeslissingen en productontwikkeling	233
8.4.1	Beslissingen over het assortiment	233

8.4.1.1	Assortimentsuitbreiding	234
8.4.1.2	Assortimentssanering	235
8.4.1.3	Beslissingen op productitemniveau	235
8.5	Branding in de sport	243
8.5.1	Sporters als merkpersoonlijkheid	250
8.6	Merchandising en licensing	254
8.7	Noten	256
9	Prijsbeslissingen in de sport	257
9.1	Inleiding	258
9.2	Prijsstrategie	259
9.2.1	Strategische keuzes	261
9.2.2	Tactische beslissingen andere marketinginstrumenten	261
9.2.3	De door de consument gepercipieerde waarde	262
9.2.4	Concurrerende aanbiedingen	263
9.2.5	Kosten en winst	264
9.2.6	Sportspecifieke factor: subsidies	267
9.3	Prijsaanpassingsstrategie	267
9.3.1	Kortingen	267
9.3.2	Prijsdiscriminatie	268
9.3.3	Prijsdifferentiatie	269
9.3.4	Yield management	270
9.3.5	Psychologische prijsbepaling	270
9.3.6	Afroomprijsstrategie	271
9.3.7	Penetratieprijsstrategie	271
9.4	Het vaststellen van de contributie bij de sportvereniging	273
9.5	Ticketing binnen het Nederlandse betaald voetbal	275
9.5.1	Gepercipieerde waarde	276
9.5.2	De kosten	277
9.5.3	Marketingmix	277
9.5.4	Marktvorm en concurrentie	277
9.5.5	Subsidies	278
9.5.6	Prijsdifferentiatie en prijsdiscriminatie	278
9.6	Noten	279

10 Distributiebeslissingen in de sport	281
10.1 Inleiding	282
10.2 Distributiestrategie	282
10.2.1 Keuze distributiekkanalen	283
10.2.2 Servicegraad van distributieactiviteiten	289
10.2.3 Distributie-intensiteit	289
10.2.4 Individuele distributeurs	291
10.2.5 Samenwerkingsvormen	291
10.2.6 Omgaan met kanaalconflicten	292
10.2.7 Fysieke distributiemethode	294
10.3 Vestigingsplaats	295
10.4 Noten	298
11 Beslissingen rondom personeel in de sport	299
11.1 Inleiding	300
11.2 Analyse huidige medewerkers en vrijwilligers	300
11.3 Personeelsbeleid in de sport	302
12 Marketingcommunicatiebeslissingen in de sport	311
12.1 Inleiding	312
12.2 Het communicatieproces	313
12.3 Marketingcommunicatiedoelgroep, -doelstellingen en -strategie (fase 1)	316
12.3.1 Marketingcommunicatiedoelgroep	317
12.3.1.1 Merkniveau	319
12.3.1.2 Productniveau	321
12.3.1.3 Algemene niveau	324
12.3.2 Marketingcommunicatiedoelstellingen	330
12.3.3 Marketingcommunicatiestrategie	335
12.3.3.1 Marketingcommunicatiestrategie en productlevenscyclus	337
12.3.4 Marketingcommunicatiebudget	338
12.4 Creatief concept, marketingcommunicatiemix en media (fase 2)	339
12.4.1 Creatief concept	340
12.4.1.1 Rationeel-creatieve concepten	341
12.4.1.2 Emotioneel-creatieve concepten	342
12.4.2 Marketingcommunicatie-instrumenten	346
12.5 Media	348
12.5.1 Sociale media	352
12.5.2 Websites	356
12.5.3 Zoekmachineoptimalisatie	357
12.5.4 Mobiele media	357

12.6	Planning, uitvoering en effectmeting (fase 3).....	359
12.7	Noten.....	364
13	Marketingplanning en -budgettering in de sport	365
13.1	Inleiding.....	366
13.2	Marketingplanning.....	366
13.3	Marketingbudget.....	367
13.4	Het meten van marketingdoelstellingen.....	368
13.5	PDCA-cyclus.....	370
13.6	Noten.....	371